

////////////////////////////////////

PRIJSTECHNISCH
NAZICHT
OVERHEIDS-
OPDRACHTEN

Toepassing van de omzendbrief over de aan
ATO voor te leggen dossiers
25.01.2024

////////////////////////////////////

VERSIES

Datum	Wijzigingen ten opzichte van vorige versie
25.01.2024	-

INHOUD

DOEL VAN DEZE TOELICHTING	4
OVER HET PRIJSTECHNISCH NAZICHT VOOR OVERHEIDSOPDRACHTEN	4
WAT IS PRIJSTECHNISCH NAZICHT?	4
HISTORIEK	5
NAZICHT: CONTROLE, ADVIES OF ONDERSTEUNING?	5
OVER DE OMZENDBRIEF EN ZIJN BEPALINGEN	6
BASISPRINCIPES WAAROP DE HUIDIGE REGELING IS GEBASEERD	6
OPHEFFING EN INWERKINGTREDDING	6
TOEPASSINGSGEBIED	7
ALGEMENE BEPALINGEN	9
VOOR TE LEGGEN DOSSIERS	10
<i>Plaatsingsprocedures</i>	<i>10</i>
<i>Wijzigingen</i>	<i>12</i>
<i>Schadevergoedingen</i>	<i>15</i>
<i>Dossiers die niet aan minstens één van de criteria van MOW/2023/01 voldoen</i>	<i>15</i>
OVER HET AANVRAGEN VAN PRIJSTECHNISCH NAZICHT EN DE SAMENWERKING MET ATO	16

DOEL VAN DEZE TOELICHTING

1. Met dit document wenst de cel Prijsadvies van de afdeling Algemene Technische Ondersteuning (verder: ATO) toelichting te verschaffen bij het prijstechnisch nazicht voor overheidsopdrachten en de samenwerking met ATO in dit kader.

Zowel de achtergronden en betekenis van de bepalingen in de omzendbrief, als de samenstelling van dossiers, de aanvraag, opvolging en ontvangst van prijstechnisch nazicht worden besproken. Ook een reeks praktische aangelegenheden worden bekeken.

OVER HET PRIJSTECHNISCH NAZICHT VOOR OVERHEIDSOPDRACHTEN

WAT IS PRIJSTECHNISCH NAZICHT?

2. Het prijstechnisch nazicht voor overheidsopdrachten is een objectief onderzoek dat wordt uitgevoerd door een team dat geen deel uitmaakt van het team dat instaat voor het project- en contractbeheer bij de aanbestedende overheid. Het onderzoek focust op de prijstechnische aspecten van het plaatsen en uitvoeren van overheidsopdrachten. Het doel van dit nazicht is om economische en bepaalde juridische risico's die gepaard gaan met onder meer plaatsingsprocedures, verrekeningen en schadevergoedingen te beperken.

Vandaag houdt het prijstechnisch nazicht specifiek het onderzoek en de beoordeling in van het volgende:

- a. In het kader van **plaatsingsprocedures** betreft het prijstechnisch nazicht het zogenaamde "*prijs- of kostenonderzoek*" zoals voorgeschreven staat in artikelen 35 en 36 van het Koninklijk besluit van 18 april 2017 over de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren.
- b. Het prijstechnisch nazicht van **wijzigingen** omvat het onderzoek en de beoordeling van de prijzen die toegepast worden om de opdrachtnemer te vergoeden voor de uitvoering van wijzigingen aan de opdracht zoals bedoeld in artikel 80 van het Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten¹. Meer bepaald gaat het om de beoordeling van het prijspeil van overeengekomen en ambtshalve vastgestelde prijzen.

¹ Of overeenstemmend(e) artikel(en) in de voorgaande koninklijke besluiten omtrent de uitvoering van overheidsopdrachten.

- c. Wat **schadevergoedingen** betreft, zal tijdens het prijstechnisch nazicht de berekening nagekeken worden van de schade die werd veroorzaakt ten gevolge van onder meer onvoorzienbare omstandigheden in hoofde van de opdrachtnemer, feiten van de aanbesteder en van de opdrachtnemer en schorsingen op bevel van de aanbesteder en incidenten bij de uitvoering, zoals beschreven in artikelen 38/9 tot en met 38/12 van het Koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten¹.

Ook de bepaling van de schadeloosstelling kan tijdens het prijstechnisch nazicht in sommige gevallen aan bod komen. Onder meer de bepaling van de schadeloosstelling in het kader van de verbreking van de aanneming door de opdrachtgever – zoals voorzien in artikel 1794 van het Burgerlijk Wetboek – kan het onderwerp uitmaken van prijstechnisch nazicht.

HISTORIEK

3. Prijstechnisch nazicht voor overheidsopdrachten bestaat inmiddels meer dan 50 jaren. Aanvankelijk was het nazicht uitsluitend bedoeld voor plaatsingsprocedures (vóór 1970). Nadien werd het toepassingsgebied uitgebreid naar verrekeningen (in 1977), eindverrekeningen (in 2000)² en schadevergoedingen (in 2010).

Het prijstechnisch nazicht was oorspronkelijk gefocust op overheidsopdrachten van werken. Sinds 2010 werden ook sommige opdrachten voor zogenaamde manuele diensten, zoals groenbeheer, eveneens opgenomen in het toepassingsgebied.

De regeling van het prijstechnisch nazicht werd tot op heden steeds geformaliseerd via omzendbrieven. Momenteel is dit omzendbrief **MOW/2023/01 betreffende Prijstechnisch nazicht voor overheidsopdrachten - Dossiers voor te leggen aan de afdeling Algemene Technische Ondersteuning**, uitgevaardigd op 7 januari 2024 door de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken.

NAZICHT: CONTROLE, ADVIES OF ONDERSTEUNING?

4. Omzendbrief MOW/2023/01, en de omzendbrieven die eraan vooraf gingen, spreken van nazicht. Strictu senso gaat het om een vorm van interne (kwaliteits)**controle** op overheidsopdrachten voor het realiseren, onderhouden, renoveren, herstellen en ontmantelen van openbare infrastructuur met als doel de (mogelijke) impact van prijstechnische risico's voor de aanbestedende overheid te reduceren. De beoordeling van ATO, die volgt uit het nakijken van een kwestie, is nochtans **niet bindend**: de aanbestedende overheid kan er steeds ervoor opteren om de bevindingen van ATO deels of volledig niét te volgen. In die context wordt de output van ATO beter beschouwd als **advies**.

² Sinds 2024 voorziet de regeling geen prijstechnisch nazicht van eindverrekeningen meer.

Ongeacht de conclusies van ATO beschouwd worden als controle of advies, impliceert dit dat de aanbestedende overheid eerst zelf initiatief neemt om een benadering te kiezen, een analyse uit te voeren of een standpunt in te nemen, alvorens ATO in te schakelen. Niettemin zal ATO tijdens haar onderzoek en bij het formuleren van haar bevindingen ernaar streven om proactief te werk te gaan en onder meer eventuele lacunes in het voorbereidend werk van de aanbestedende overheid aan te vullen met extra analyses, benchmarks en meer.

OVER DE OMZENDBRIEF EN ZIJN BEPALINGEN

BASISPRINCIPES WAAROP DE HUIDIGE REGELING IS GEBASEERD

5. In de regeling werd ervoor geopteerd om te focussen op het prijstechnisch nakijken van kwesties:
 - a. waarin het prijstechnisch advies **voorafgaat aan beslissingen, beoordelingen en andere acties** in het project- en/of contractbeheer;
 - b. die het meest **complex** zijn, en/of;
 - c. die het meeste potentieel hebben om **toegevoegde waarde** te bieden, onder meer met het oog op het beperken van juridische en economische risico's en de mogelijke impact daarvan.

Als gevolg hiervan is er bij de opmaak van omzendbrief MOW/2023/01 voor gekozen om het prijstechnisch nazicht vooral toe te spitsen op plaatsingsprocedures en schadevergoedingen. Wijzigingen (waaronder verrekeningen) vereisen daarom in mindere mate prijstechnisch nazicht: in tegenstelling tot het verleden is prijstechnisch nazicht niet meer verplicht wanneer verrekeningen, bijakten en andere compensaties voor wijzigingen louter 'verificatie' vergen.

OPHEFFING EN INWERKINGTREDING

6. Omzendbrief MOW/2023/01 is **in werking getreden op 1 januari 2024**.

Voor **plaatsingsprocedures** kan er eenvoudig gesteld worden dat elke opdracht, waarvoor de **offertes werden geopend of dienden ingediend** te zijn **vanaf 1 januari 2024**, binnen het toepassingsgebied van MOW/2023/01 valt.

Voor **wijzigingen en schadevergoedingen** bestaan meestal meerdere mogelijke referentiedata³, die bovendien niet altijd geformaliseerd worden, zodat het afbakenen van het toepassingsgebied van MOW/2023/01 hiervoor minder eenduidig is. Ten behoeve van de eenvoud suggereert ATO daarom om het al dan niet voorleggen van dit type dossiers aan ATO te verrichten volgens MOW/2023/01 wanneer de **aanmaak en/of de verzending van het desbetreffende dossier aan ATO** gebeurt **vanaf 1 januari 2024**. Dit kan aldus toegepast worden ongeacht desbetreffende kwestie, of andere kwesties in het kader van dezelfde overheidsopdrachten, eerder voor nazicht aan ATO werden voorgelegd onder een voorgaande regeling.

TOEPASSINGSGEBIED

7. Naar analogie met de voorgaande regeling gaat het prijstechnisch nazicht voor overheidsopdrachten uit van de Vlaamse minister voor Mobiliteit en Openbare Werken: dit betekent dat aan de basis de regeling uitsluitend van toepassing is op het **Departement Mobiliteit en Openbare Werken**, het **Agentschap Wegen en Verkeer** en het **Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust**.

Andere agentschappen van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken kunnen er zelf voor opteren om MOW/2024/01 van toepassing te verklaren op de eigen overheidsopdrachten. Tot nu toe is dit niet het geval.

8. Wanneer meer dan één aanbestedende overheid is betrokken bij een overheidsopdracht is omzendbrief MOW/2023/01 slechts van toepassing wanneer:
 - a. alle aanbestedende overheden tot het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken behoren⁴ én het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer of het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust betrokken is, of;
 - b. het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer of het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust optreedt in naam van alle betrokken aanbestedende overheden, ongeacht deze al dan niet behoren tot het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.

³ Voor wijzigingen kunnen bijvoorbeeld de datum van een wijzigingsbevel, een werfvergadering waarop de wijziging kenbaar werd gemaakt (eerst mondeling en vervolgens gedocumenteerd in het verslag) of een voorstel van de opdrachtnemer zo'n referentiemomenten zijn. Bij schadevergoedingen zouden onder meer de datum van de schadeverwekkende feiten en/ of omstandigheden, van de initiële melding van deze feiten en/of omstandigheden door de opdrachtnemer of van de claim zelf in theorie gehanteerd kunnen worden als referentiemoment.

⁴ <https://www.vlaanderen.be/organisaties/administratieve-diensten-van-de-vlaamse-overheid/beleidsdomein-mobiliteit-en-openbare-werken>

De term ‘aanbestedende overheid’ wordt hier opgevat als de organisatie die de financiële middelen (mee) verstrekt om de opdracht te laten realiseren én waarbij de organisatie (mee) betrokken is bij de plaatsing en (het toezicht op) de uitvoering van de opdracht, al dan niet hierin ondersteund door een dienstverlener (zoals een advies- en ingenieursbureau).

Dit betekent in de praktijk onder meer het volgende:

- Bij opdrachten met andere aanbestedende overheden vereisen wijzigingen en schadevergoedingen – voor zover ze al beantwoorden aan de overige criteria van de omzendbrief – geen prijstechnisch nazicht als deze bijvoorbeeld volledig ten laste zijn van een of meerdere medefinanciers die niet het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer of het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust zijn.

Ingeval van wijzigingen en schadevergoedingen die slechts deels ten laste vallen van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer of het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust zal het prijstechnisch nazicht zich tot dát deel van de wijziging of schadevergoeding beperken.

- Ingeval van gesubsidieerde opdrachten, waarbij het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer of het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust op geen andere manier betrokken is dan het verstrekken van de subsidies, is geen prijstechnisch nazicht vereist met betrekking tot de plaatsing en uitvoering van de opdracht.

- Niettegenstaande het prijstechnisch nazicht voornamelijk focust op **werken**, blijven sommige zgn. **manuele diensten** ook onderworpen aan het nazicht. Het toepassingsgebied is in dit verband wel beperkt: enkel voor onderstaande limitatieve lijst van diensten wordt voorzien in nazicht door ATO.

CPV-code	Omschrijving
77200000-2	Bosbouwdiensten
77210000-5	Houtwinning
77211000-2	Diensten in verband met houtwinning
77211100-3	Houtvestersdiensten
77211300-5	Rooien van bomen
77211400-6	Vellen van bomen
77211500-7	Onderhouden van bomen
77211600-8	Zaaien van bomen
77310000-6	Beplanten en onderhouden van groengebieden

13. Omzendbrief MOW/2023/01 biedt aanbestedende overheden de mogelijkheid om de bevindingen van ATO te verspreiden: dit kan noodzakelijk zijn in het kader van bijvoorbeeld de opmaak van een gunningsverslag, van een reactie op een verrekeningsvoorstel of schadeclaim of ten gevolge van de wettelijke verplichtingen inzake openbaarheid van bestuur.

ATO wil er evenwel de aandacht op vestigen dat het verspreiden van (delen van) de bevindingen in het prijstechnisch nazicht best op een omzichtige manier gebeuren:

- In de eerste plaats hebben aanbestedende overheden de wettelijke verplichting om “*fabrieks- of bedrijfsgeheimen en vertrouwelijke aspecten van offertes van ondernemingen*” te beschermen.
- In documenten van ATO worden prijstechnische gegevens in de voorliggende kwestie vaak gebenchmarkt tegen andere data, bijvoorbeeld uit de prijzendatabank van MEDIAAN of data uit andere bronnen. Deze data mag niet zonder meer verspreid worden omdat ze o.a. afkomstig is van, of gebaseerd is, op de hogervermelde “*fabrieks- of bedrijfsgeheimen en vertrouwelijke aspecten van offertes van ondernemingen*”, geregeld interne knowhow bevat en/of belast is met licentie- of gebruiksrechten die (verdere) verspreiding verbieden.
- ATO zal in haar bevindingen soms wijzen op situaties waarin bijvoorbeeld de opdrachtnemer niet (ten volle) zijn rechten heeft benut: dit zomaar verspreiden kan financiële en/of juridische gevolgen hebben voor de aanbestedende overheid.

VOOR TE LEGGEN DOSSIERS

Plaatsingsprocedures

14. Om snel en eenvoudig te kunnen toetsen of een plaatsingsprocedure prijstechnisch nazicht door ATO vergt, is ervoor geopteerd om de criteria uitsluitend te formuleren in functie van makkelijk na te kijken karakteristieken. Vooral de economische omvang van desbetreffende overheidsopdracht speelt een rol.

Zo is aan de basis prijstechnisch nazicht altijd vereist wanneer het rekenkundig gemiddelde van de ontvangen offertes 1.000.000 euro of meer bedraagt.

15. Om snel en eenvoudig te kunnen bepalen of een plaatsingsprocedure prijstechnisch nazicht vergt, mag de toetsing tegen het hierboven vermelde criterium gebeuren op basis van de bedragen van ***alle ontvangen offertes***. Hiervoor moet dus niet nagegaan worden of de offertes – bijvoorbeeld – al dan niet zogenaamd “*manifest onregelmatig*” zijn.

Het spreekt voor zich dat deze vereenvoudiging enkel geldt voor de toetsing tegen de criteria in MOW/2023/01. Voor het uitvoeren van het eigenlijke prijs- of kostenonderzoek moet uiteraard wél rekening worden gehouden met onder meer het al dan niet kwalitatief geselecteerd zijn van inschrijvers,

het al dan niet manifest onregelmatig zijn van offertes en alle andere toetsingen die noodzakelijk zijn in het kader van het treffen van een correcte gunningsbeslissing!

16. Twee criteria, die bijkomend wél nog uitgedrukt worden in functie van afwijkingen van offertebedragen ten opzichte van maatstaven zoals het ‘wettelijk’ gemiddelde offertebedrag en de raming, blijven bestaan in de regeling van het prijstechnisch nazicht.

Het raadplegen van ATO is namelijk ook nodig wanneer de laagste offerte minstens 675.000 euro bedraagt, en:

- minstens één offerte werd ontvangen waarvan het bedrag 15% of meer onder het getrimd gemiddelde offertebedrag cf. artikel 36, §4 van het Koninklijk besluit van 18 april 2017 betreffende de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren⁵ ligt, of;
- het bedrag van de laagste offerte de raming met meer dan 20% overschrijdt.

17. Ook **onderhandelingsprocedures** kunnen een prijstechnisch nazicht vergen: dit is het geval zodra het rekenkundig gemiddeld offertebedrag van alle initieel ontvangen offertes 200.000 euro of meer bedraagt. Let wel, onderhandelingsprocedures omwille van **dringende spoed** maar ook met betrekking tot de **herhaling van een overheidsopdracht** zijn niet onderworpen aan prijstechnisch nazicht!

18. Overheidsopdrachten die geplaatst worden door middel van een zogenaamde **stockaanbesteding**⁶, volledig of voor een deel, vallen buiten het toepassingsgebied van MOW/2023/01.

⁵ “Als bij een opdracht voor werken of voor een opdracht voor diensten in een fraudegevoelige sector, geplaatst bij openbare of niet-openbare procedure de economisch meest voordelige offerte enkel geëvalueerd wordt op basis van de prijs, en voor zover minstens vier offertes in aanmerking genomen werden overeenkomstig de derde en vierde leden, voert de aanbestedende overheid een prijzen- of kostenbevraging uit overeenkomstig de paragrafen 2 en 3, voor elke offerte waarvan het totale offertebedrag minstens vijftien procent onder het gemiddelde bedrag van de door de inschrijvers ingediende offertes ligt. Hetzelfde geldt voor de opdrachten voor werken en voor de opdrachten voor diensten in een fraudegevoelige sector, geplaatst bij openbare of niet-openbare procedure wanneer de economisch meest voordelige offerte geëvalueerd wordt op basis van de beste prijs-kwaliteitsverhouding waarbij het prijs criterium ten minste vijftig procent uitmaakt van het totaal gewicht van de gunningscriteria. In dit laatste geval kan de aanbestedende overheid echter in de opdrachtdocumenten een hoger percentage voorzien dan vijftien procent. Het gemiddelde van de bedragen wordt als volgt berekend:

1° indien het aantal offertes gelijk is aan of groter dan zeven, door zowel de laagste offerte uit te sluiten als de hoogste offertes die samen een vierde van het aantal ingediende offertes vormen. Indien dit aantal niet deelbaar is door vier, wordt het vierde naar de hogere eenheid afgerond;

2° indien het aantal offertes lager ligt dan zeven, door de laagste en de hoogste offerte uit te sluiten.”

⁶ Een stockaanbesteding is een plaatsingsprocedure waarbij de inschrijvers uitsluitend een prijs, of prijzen, kunnen aanbieden onder de vorm van een aanpassingspercentage op een door de aanbestedende overheid aan de opdrachtdocumenten toegevoegde ingevulde prijslijst.

19. Waar in de omzendbrief wordt gesproken over de 'waarde' van de overheidsopdracht, hoeft, in tegenstelling tot de wetgeving overheidsopdracht en de regelingen inzake advies van Inspectie van Financiën, geen rekening gehouden worden met mogelijke verlengingen en herhalingen van de (oorspronkelijke) opdracht.
20. Wanneer een overheidsopdracht is onderverdeeld in percelen, gelden de criteria in de omzendbrief per perceel.
21. De eventuele wijzigingen van de (prijzen in de) offerte, die inschrijvers cf. artikel 89 van het KB Plaatsing kunnen vragen in ruil voor de verlenging van de verbintenistermijn van hun offerte, vereisen geen prijstechnisch nazicht door ATO.

Wijzigingen

22. Wijzigingen zijn, in de context van MOW/2023/01, alle regelingen die tussen aanbestedende overheid en opdrachtnemer worden getroffen wijzigingen, waarmee een overheidsopdracht tijdens de uitvoering wordt geconfronteerd en die een budgettaire impact heeft, te compenseren. Het kan hierbij om een verrekening, een uitzonderingsprocedure voor aanvullende werken of diensten, een bijakte, een overeenkomst of zelfs een niet nader benoemd document gaan.
23. Aan de basis vergen wijzigingen een prijstechnisch nazicht als **het bedrag in meer 175.000 euro of hoger is**, en dit ongeacht het uiteindelijke saldo van de bedragen in meer en min.
24. Ingeval van meerdere, opeenvolgende wijzigingen in eenzelfde overheidsopdracht is prijstechnisch nazicht bovendien van toepassing zodra de drempel van 15% van het goedgekeurde offertebedrag is bereikt, maar enkel voor de wijzigingen die **individueel een budgettaire impact hebben van minstens 35.000 euro**.
25. Prijzen voor wijzigingen kunnen op verschillende manieren worden gevormd. De volgende methoden bestaan:
 - a. Prijzen uit een goedgekeurde offerte kunnen bruikbaar zijn om (delen van) wijzigingen te vergoeden. De wetgeving overheidsopdrachten stelt trouwens dat dit – voor zover mogelijk – prioritair is.

Variaties op deze methode bestaan ook:

- i. Soms wordt de prijs uit de goedgekeurde offerte **in beperkte mate aangepast** aan de inhoud of de omstandigheid van de wijziging.

Een klassiek voorbeeld hiervan is de aanpassing van een prijs op basis van de 'regel van drie', bijvoorbeeld in functie van een fysische karakteristiek van het te realiseren constructie-element (zoals de dikte van een laag).

- ii. Af en toe kan een prijs gevormd worden door twee of meer prijzen uit de oorspronkelijke offerte te combineren met elkaar.

Een frequente toepassing van deze benadering bestaat in het sommeren van de prijzen voor de inzet van een (voer)tuig (exclusief operator) en voor de inzet van een arbeidskracht.

- iii. Nu en dan worden prijzen gebruikt uit een goedgekeurde offerte **van dezelfde opdrachtnemer maar uit een andere doch vergelijkbare overheidsopdracht**.

Prijzen die via deze weg tot stand komen, vereisen geen prijstechnisch nazicht door ATO.

- b. Wanneer delen van de wijziging 'nieuw' zijn, zal de goedgekeurde offerte geen geschikte prijzen bevatten hiervoor en zullen aanbestedende overheid en opdrachtnemer bijgevolg nieuwe prijzen moeten **overeenkomen**.

Dit kan op verschillende manieren:

- i. Aanbestedende overheid en opdrachtnemer kunnen met elkaar **in onderhandeling treden** om tot een nieuwe prijs te komen. Hiervoor is het uiteraard nodig dat de inhoud van hetgeen moet uitgevoerd worden en dat de omstandigheden waarin dit zal gebeuren voldoende gekend zijn, zodat de opdrachtnemer de prijs kan calculeren op basis van valabele technische en economische elementen en de aanbestedende overheid de juistheid en redelijkheid ervan kan beoordelen.
 - Het onderhandelen kan zich afspelen op het niveau van de **verkoopprijzen**: in de praktijk betekent dit dat de aanbestedende overheid, eventueel in overleg met de opdrachtnemer, een samenvattende opmetingsstaat of inventaris opstelt voor de wijziging (naar analogie met deze voor de oorspronkelijke opdracht) en laat aanvullen met eenheidsprijzen en/of globale prijzen door de opdrachtnemer (naar analogie met een offerte voor de oorspronkelijke opdracht).

Wanneer de aanbestedende overheid, na toetsing van het initiële voorstel van de opdrachtnemer, besluit dat de geboden prijs op een aanvaardbaar peil ligt, kan de 'onderhandeling' afgerond worden. Eventueel kan het noodzakelijk zijn dat de aanbestedende overheid verder onderhandelt met, of inlichtingen vraagt aan, de opdrachtnemer alvorens de prijs of prijzen finaal zijn overeengekomen, al dan niet na aanpassing of correctie van het initiële voorstel.

- Daarnaast kan de onderhandeling van nieuwe overeen te komen prijzen zich ook op een meer gedetailleerd niveau afspelen: de opdrachtnemer zal in dat geval verkoopprijzen aanbieden die van in het begin gedetailleerd zijn via een **berekening van de directe kosten voor arbeid, materialen, materieel en/of onderaanneming (inclusief vermelding van onder meer te verwachten rendement of tijdsnorm), algemene bouwplaatskosten, algemene administratiekosten, risico en winst.**

Prijzen die op deze manier tot stand zijn gekomen vereisen prijstechnisch nazicht door ATO, uiteraard voor zover de compensatie van de wijziging beantwoordt aan minstens een van de voorwaarden in verband met de budgettaire impact.

- ii. Wanneer de inhoud van en de omstandigheden omtrent de wijziging niet (voldoende) bekend zijn, kan de aanbestedende overheid ervoor opteren om de prijs voor de wijziging **te berekenen op basis van de uitgaven die de opdrachtnemer daadwerkelijk heeft gemaakt** om de wijziging uit te voeren.

Deze methode laat zich kenmerken door berekeningen van overeengekomen prijzen via de berekening van de directe kosten inzake arbeid, materialen, materieel en/of onderaanneming, gevolgd door de toepassing van een procentuele toeslag voor de algemene kosten en winst en door bewijsvoering aan de hand van hoofdzakelijk facturen vanwege leveranciers en onderaannemers, aangevuld met prestatieregisters, weegbonnen, leveringsbonnen en dergelijke.

Dergelijke wijzigingen vergen geen prijstechnisch nazicht door ATO.

- c. Tot slot kan het voorkomen dat aanbestedende overheid en opdrachtnemer er niet in slagen om voor ‘nieuwe’ activiteiten via een van de hoger vermelde methoden tot een prijs of prijzen te komen.

In die situaties heeft de aanbestedende overheid het recht om **eenzijdig (of ‘ambtshalve’) de benodigde prijs of prijzen vast te stellen.**

Ook deze wijzigingen moeten voor prijstechnisch nazicht aan ATO voorgelegd worden, natuurlijk op voorwaarde dat aan minstens een van de criteria is voldaan.

- 26. Wanneer meer dan een aanbestedende overheid betrokken is bij de opdracht, is het de bedoeling om de som van de delen die ten laste zijn van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust te toetsen tegen de criteria van de omzendbrief.

Het prijstechnisch nazicht zal uitsluitend betrekking hebben op de delen die ten laste zijn van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust.

Schadevergoedingen

27. Om na te gaan of een schadeclaim prijstechnisch nazicht vergt, moet het **bedrag van de eerste versie van de schadeclaim** getoetst worden tegen het betrokken criterium in MOW/2023/01.

Het bedrag dat eventueel door de opdrachtnemer wordt vermeld in de voorafgaandelijke melding van de schadeverwekkende feiten en/of omstandigheden doet in dit kader niét ter zake.

28. Het prijstechnisch nazicht door ATO zal enkel de berekening van de schade betreffen, en eventueel uitweiden in verband met de bepaling van de schadeloosstelling voor zover dit een prijstechnisch aspect kent.

Adviesaanvragers worden erop geattendeerd dat dossiers die voor nazicht worden voorgelegd duidelijk een rechtsgrond moeten vermelden en het resultaat van een onderzoek van de ontvankelijkheid moeten bevatten. Indien een adviesaanvrager een prijstechnisch nazicht wenst te bekomen ondanks de onontvankelijkheid van een schadeclaim, moet dit expliciet vermeld en gemotiveerd worden!

29. Naar analogie met wijzigingen gebeurt de toetsing tegen dit criterium voor de som van de delen die ten laste zijn van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust wanneer meer dan één aanbestedende overheid betrokken is en zal het prijstechnisch nazicht beperkt blijven tot de delen waarvoor het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust verantwoordelijk zijn.

Dossiers die niet aan minstens één van de criteria van MOW/2023/01 voldoen

30. Omzendbrief MOW/2023/01 vermeldt expliciet de mogelijkheid voor aanbestedende overheden om vrijwillig beroep te doen op ATO voor het nakijken van dossiers die niét binnen het toepassingsgebied van de regeling vallen en/of niet beantwoorden aan minstens één criterium dat de voorlegging aan ATO verplicht.

Een aantal opmerkingen hieromtrent:

- a. Het kan gaan om plaatsingsprocedures, wijzigingen en schadevergoedingen in het kader van werken en sommige manuele diensten die bijvoorbeeld onder de betrokken drempelbedragen liggen van respectievelijk 1.000.000, 175.000 en 200.000 euro of wijzigingen die bijvoorbeeld volledig bestaan uit prijzen die berekend werden op basis van werkelijke uitgaven.

- b. Kwesties die kaderen in onder meer overheidsopdrachten van leveringen en intellectuele diensten, kunnen ook vrijwillig voorgelegd worden. De dienstverlening van ATO wordt in dat geval gebaseerd op de bepalingen van bijlage 2 van de samenwerkingsovereenkomsten tussen Xperta en de agentschappen van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken. Dergelijke dossiers worden met andere woorden niet beschouwd als prijstechnisch nazicht, maar als prijstechnische ondersteuning.
- c. Ook andere soorten kwesties, bijvoorbeeld omtrent ramingen, prijssherzieingsmechanismen en de verlenging van de verbintenistermijn van offertes, voor zover ze te maken hebben met specifieke overheidsopdrachten, kunnen vrijwillig voor advies bij ATO ingediend worden. Deze zullen eveneens behandeld worden als prijstechnische ondersteuning, niet als prijstechnisch nazicht.

Dossiers die vrijwillig voor prijstechnisch nazicht worden voorgelegd, moeten dit expliciet vermelden in de aanvraag. Zo niet, wordt de aanvraag voor het nazicht van een dergelijk dossier door ATO beschouwd als een vergissing en wordt desbetreffende aanvraag niet gergistreerd.

31. Het merendeel van de inhoud van de omzendbrief en deze toelichting blijven onveranderd gelden voor dossiers waarvoor strikt genomen geen nazicht vereist is.

Eén uitzondering hierop is het gegeven dat ATO prioriteit geeft aan dossiers die cf. MOW/2023/01 een nazicht vergen aangezien de beoordeling van ATO formeel noodzakelijk kan zijn voor het verdere verloop van het verificatie-, adviserings- en goedkeuringsproces.

Niettemin streeft ATO ernaar om ook vrijwillig ter nazicht ingediende kwesties zo veel als mogelijk binnen de overeenkomstige termijnen na te kijken.

OVER HET AANVRAGEN VAN PRIJSTECHNISCH NAZICHT EN DE SAMENWERKING MET ATO

32. Het is mogelijk om met ATO een specifiek **overleg** te hebben voorafgaand aan het indienen van een dossier. Een aantal aandachtspunten hierbij:
- a. Het is belangrijk om een overleg pas te organiseren wanneer de daaropvolgende indiening van het dossier op (zeer) korte termijn gepland is.
 - b. Bij voorkeur wordt vooraf (een deel van) het dossier al aan ATO bezorgd zodat de bespreking zo concreet mogelijk kan zijn.

Aanbestedende overheden die dergelijke informatie steevast in eDelta beschikbaar maken, hoeven deze stukken niet aan ATO over te maken. Desgevallend wordt wel best in duidelijke termen verwezen naar de exacte locatie van de stukken zodat ATO deze vlot kan terugvinden! Bijvoorbeeld, werden de stukken in verband met een wijziging bewaard onder *Basisgegevens / Documenten, Uitvoering | Wijzigingsvoorstellen, Uitvoering | Opdrachtwijzingen* of zelfs *Basisgegevens | Betwistingen*.

- c. Het belang van een goed geschreven **omstandige nota, verantwoordingsnota of toelichting** kan niet voldoende benadrukt worden.

Een helder document maakt het voor ATO mogelijk om snel en correct inzicht te krijgen in de te onderzoeken kwestie, zowel wat betreft de chronologie van de feiten als over de standpunten van aanbestedende overheid en inschrijver(s) of opdrachtnemer.

Met andere woorden, het is nuttig om het ‘verhaal’ van de voorliggende kwestie toe te lichten, met o.a. een korte omschrijving van de situatie, de chronologie of historiek van de feiten, een toelichting van de standpunten, analyses, berekeningen van de betrokken partijen, mét duidelijke verwijzing naar de bijlagen en andere stukken van het dossier.

Belangrijk hierbij is om voor ogen te houden dat u ATO vraagt om **prijstechnisch** nazicht! Wat belangrijk is in het kader van het projectmanagement of het beheer van het contract, is niet noodzakelijk betekenisvol voor het onderzoek en het nazicht van de prijstechnische aspecten van een kwestie. Om die reden zijn het hergebruik van bijvoorbeeld gunningsverslagen of nota’s ter attentie van o.a. de Inspectie van Financiën en delegatiehouders zelden ideaal.

- d. Een goed samengesteld dossier bevat **geen overbodige informatie!**

Het toevoegen van informatie en stukken die geen toegevoegde waarde hebben voor het **prijstechnisch** nazicht vertraagt de registratie van de aanvraag en het onderzoek van het dossier.

Bovendien bewaart ATO alle ingediende stukken zorgvuldig: meermaals dezelfde stukken met betrekking tot een overheidsopdracht overmaken is niet noodzakelijk. Het toevoegen van adviezen van ATO aan dossiers is nutteloos.

- e. Een **overzichtelijk dossier** kan sneller geregistreerd en onderzocht worden, en resulteert waarschijnlijk in minder vragen en opmerkingen vanwege ATO:

- i. Alle stukken worden bij voorkeur duidelijk voorzien van o.a. een vermelding van de identiteit van de auteur, van de datum waarop het werd opgesteld en, wanneer het niet is opgesteld door de aanbestedende overheid, een aanduiding of de inhoud van het document werd nagekeken en al dan niet onderschreven wordt door de aanbestedende overheid.

- ii. Geef documenten een titel, liefst met een begrijpelijke betekenis.
- iii. Bijlagen met onderbouwing van standpunten en berekeningen worden positief onthaald door ATO. Voorzie ze van een duidelijke identificatie, overeenkomstige de verwijzingen in onder meer de omstandige nota of verantwoordingsnota.

f. **Digitalisering** heeft vele voordelen. Toch een paar aandachtspunten:

- i. Geef bestanden in elektronische dossiers een begrijpelijke bestandsnaam.
- ii. Bundel niet alle stukken van een dossier in één enkel pdf-bestand maar voorzie individuele bestanden voor logisch bij elkaar horende informatie.
- iii. Gecomprimeerde bestanden (zoals in zip-formaat) zijn prima. Vermijd echter om gecomprimeerde bestanden binnenin andere gecomprimeerde bestanden aan te leveren.
- iv. Lever enkel bestanden in courant gangbare formaten zoals pdf, xlsx, docx, pptx, jpeg, png en zip. Eventueel worden de open standaard-versies van deze formaten ook geaccepteerd (zolang deze met onder meer Microsoft 365 applicaties, Adobe Acrobat Reader of Professional en IZArc te openen zijn).
- v. Lever geen bestanden in formaten die specifiek gerelateerd zijn aan e-mailclients (zoals het msg-formaat). Als e-mails onderdeel zijn van het dossier, druk deze dan af in het pdf-formaat.
- vi. Voorzie geen nodeloze blanco pagina's in pdf-bestanden (bijvoorbeeld door het recto verso scannen van bundels die hoofdzakelijk recto zijn afgedrukt).
- vii. Zorg voor een leesbare oriëntatie van pagina's in pdf-bestanden.
- viii. Voor analyses en berekeningen in Excel: stel zoom, titels in rijen en kolommen, verborgen rijen en kolommen en andere elementen inzake lay-out en beeld zo in dat werkbladen makkelijk te consulteren zijn.

35. ATO verzendt **een automatisch gegenereerde bevestiging van de registratie van een aanvraag** voor prijstechnisch nazicht.

In geval van twijfel kan u uiteraard contact opnemen met ATO via prijsadvies@mow.vlaanderen.be als u wenst te checken of de aanvraag goed werd ontvangen.

36. ATO verbindt er zich toe om dossiers binnen een redelijke termijn te onderzoeken en te beoordelen. In de samenwerkingsovereenkomsten tussen Xperta en de agentschappen van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken engageert ATO zich om de volgende antwoordtermijnen te hanteren:

Type dossier / Doelstelling	70% afgeleverd binnen ... (in werkdagen)	90% afgeleverd binnen ... (in werkdagen)
Plaatsingsprocedures	10	20
Wijzigingen	15	25
Schadevergoedingen	20	30

